

Ministeren for videnskab, teknologi og udvikling

Udvalget for Videnskab og Teknologi
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Hermed fremsendes svar på spørgsmål nr. 21-40 (L 140) stillet af Udvalget for Videnskab og Teknologi den 12. februar 2007.

Med venlig hilsen

Helge Sander

19. marts 2007

**Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling**

Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3392 9700
Telefax 3332 3501
E-post vt@vtu.dk
Netsted www.vtu.dk
CVR-nr. 1680 5408

Sagsnr. 07-013961
Dok nr. 130895
Side 1/1

Spørgsmål nr. 21-40 stillet af Udvalget for Videnskab og Teknologi den 12. februar 2007 til ministeren for videnskab, teknologi og udvikling (L 140)

Spørgsmål 21

Kan ministeren bekræfte, at en universitetsforsker (f.eks. en miljøbiolog på AU) har fri ret til at ytre sig kritisk om en myndighedsopgave, som en sektorforskningsenhed (f.eks. DMU på AU) leverer?

Svar

Det fremsatte lovforslag indeholder ikke bestemmelser, der ændrer på forskernes ret til at ytre sig. Forskerne vil derfor fortsat kunne ytre sig efter samme retningslinier, som gælder for andre offentlige ansatte.

Spørgsmål 22

Kan ministeren bekræfte, at et ressortministerium ikke kan indføre begrænsninger i forsknings- eller ytringsfrihed i en kontrakt med et universitet? Vil ministeren i afkræftende fald anføre, i hvilke tilfælde forskere kan pålægges tavshedspligt eller lign.

Svar

Det fremsatte lovforslag giver ikke hjemmel til at indføre begrænsninger i forsknings- eller ytringsfriheden i en kontrakt. En sådan begrænsning må have hjemmel i anden lovgivning, fx forvaltningslovens § 27.

Spørgsmål 23

Kan ministeren bekræfte, at et ressortministerium ikke kan indføre særlige kontraktbetingelser eller forbehold som f.eks., at ministeriet skal have ret til at gennemse/rette i en udredning/rapport før offentliggørelsen?

Svar

Når et dokument overgår fra et universitet til et ressortministerium, vil dokumentet være underlagt bestemmelserne i offentlighedsloven.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 22.

Spørgsmål 24

Kan ministeren bekræfte, at en forsker frit kan udtale sig efter bedste faglige overbevisning og, at det er ulovligt, hvis en forskningsleder pålægger denne ikke at udtale sig eller at vente med at udtale sig?

**Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling**

Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3392 9700
Telefax 3332 3501
E-post vt@vtu.dk
Netsted www.vtu.dk
CVR-nr. 1680 5408

Dok nr. 130895
Side 1/1

Svar

Dette lovforslag medfører ingen ændringer i de gældende vilkår for, hvad en forskningsleder lovligt kan pålægge en forsker.

Spørgsmål 25

Vil ministeren redegøre for, hvad en forsker skal gøre, hvis en forskningsleder pålægger denne at ændre i en publikation, at udsætte publicering eller at pålægge denne ikke at udtale sig om et konkret forskningstema.

Svar

Hvis forskningslederen har hjemmel til den pågældende beslutning, så er det forskerens tjenestepligt at rette sig herefter. Hvis forskningslederen ikke har en sådan hjemmel, så har forskeren pligt til at gå til forskningslederens foresatte.

Spørgsmål 26

Vil ministeren angive begrundelsen for, at udviklingskontrakten skal omhandle universitetets ”samlede virksomhed, herunder også den forskning, der understøtter opgaver inden for myndighedsbetjening”, jf. bemærkningerne til 2.3.1

Svar

Udviklingskontrakten beskriver det enkelte universitets strategiske satsningsområder, ligesom der opstilles en række mål inden for uddannelse, forskning, vidensspredning, internationalisering mv. Det er derfor naturligt, at den forskning, der understøtter myndighedsbetjening, også medtages i udviklingskontrakten. Forslaget indeholder derfor en præcisering af, at udviklingskontrakten skal omhandle universitetets samlede virksomhed.

I de tilfælde, hvor opgaver vedrørende forskningsbaseret myndighedsbetjening, jf. lovforslagets § 2, stk. 4, har indflydelse på de med videnskabsministeren aftalte mål og rammer for universitetet, bør det fremgå af udviklingskontrakten. Det skal ligeledes fremgå af udviklingskontrakten, i hvilket omfang de opgaver, som universitetet udfører i medfør af lovforslagets § 2, stk. 4, forventes at bidrage til uddannelse, forskningskvalitet, tiltrækning af EU-midler, erhvervssamarbejde og internationalt samarbejde.

Spørgsmål 27

Vil ministeren oplyse, om ”de videnskabelige medarbejdere kan forske frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer, som fastlagt i udviklingskontrakten” er en begrænsning, der er indarbejdet i dette lovforslag?

Svar

Nej, det er det ikke. I universitetsloven fra 2003 skete der en præcisering af 1992-loven. Denne præcisering er gentaget i dette lovforslag. Der er tale om et citat fra de specielle bemærkninger til § 17, stk. 2, fra lov nr. 403 af 28. maj 2003.

Spørgsmål 28

Kan ministeren bekræfte, at den omtalte formulering betyder, at en forskningsleder med instruktionsbeføjelse kan pålægge en forsker at afholde sig fra at forske i emner, som ikke er nævnt i universitetets forskningsstrategi henholdsvis udviklingskontrakten?

Svar

Den enkelte forsker kan pålægges at forske inden for universitetets forskningsstrategiske ramme. Inden for denne ramme kan forskeren frit vælge metode, fremgangsmåde og emne.

Spørgsmål 29

Kan ministeren bekræfte, at ministeriet som kontraktpart får betydelig indflydelse på, hvad universitetets enkelte forskere kan/skal beskæftige sig med, jf. ministeriets ret til at formulere udviklingskontrakten?

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Svar

Side 3/3

Udviklingskontrakten udarbejdes i dialog mellem universitetet og Videnskabsministeriet. Det er op til det enkelte universitet nærmere at tilrettelægge samspillet mellem det enkelte universitets forskningsstrategiske rammer og den enkelte forskers arbejde. Videnskabsministeriet er ikke inde på et så detaljeret niveau, at det påvirker den enkelte forsker.

Udviklingskontrakterne indgås mellem videnskabsministeren og universiteternes bestyrelse. Denne kompetencefordeling understreger, at bestyrelsen er den øverste myndighed og garant for universitetets samlede aktivitetsportefølje.

Spørgsmål 30

Vil de videnskabelige medarbejdere henholdsvis Akademisk Råd blive inddraget i de økonomiske og faglige overvejelser i forbindelse med og før indgåelse af en kontrakt med et ressortministerium?

Svar

I medfør af universitetsloven kan det akademiske råd udtale sig om alle akademiske forhold af væsentlig betydning for universitetets virksomhed og har pligt til at drøfte de akademiske forhold, som rektor forelægger.

Ifølge den gældende lovs § 15 har akademisk råd derudover konkret til opgave at udtale sig til rektor om den interne fordeling af bevillinger, at udtale sig til rektor om centrale strategiske forsknings- og uddannelsesområder og planer for videnudvikling, at indstille til rektor om sammensætning af sagkyndige udvalg, der skal bedømme ansøgere til videnskabelige stillinger, og at tildele ph.d.- og doktorgraden.

Rektor er ikke forpligtet til at forelægge selve aftalen for akademisk råd. Rektor er forpligtet til at forelægge sager, der vedrører akademisk råd emneområder, fx de forskningsstrategiske planer, som udspringer af aftalerne.

Videnskabsministeriet opfordrer i videst muligt omfang universiteternes ledelser til at inddrage medarbejdere og studerende, som er repræsenteret i universiteternes rådgivende organer. I 2009 vil der blive gennemført en uafhængig analyse, der belyser medarbejdernes og de studerendes medbestemmelse på universiteterne.

Spørgsmål 31

Vil ministeren redegøre for, hvorfor en direktør henholdsvis sektorleder så vidt muligt skal være en anerkendt forsker, mens det for universitetets ledere gælder som et absolut krav, at de skal være anerkendte forskere?

Svar

Ifølge gældende lov skal ansatte ledere, dvs. rektorer, dekaner og institutledere, være anerkendte forskere. Dette er der ikke ændret ved i lovforslaget. Derimod lægges der op til, at ledere af de faglige enheder kun "så vidt muligt" skal være anerkendt forsker. Ifølge sektorforskningsloven er der alene krav om, at sektorforskningslederen skal være forskningskyndig. Formuleringen "så vidt muligt" er således valgt for at sikre karrieremulighederne for de forskere og ledere, der kommer fra de hidtidige sektorforskningsinstitutioner.

**Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling**

Side 4/4

Spørgsmål 32

Hvorledes kan "kvaliteten sikres på anden måde", jf. § 16 a stk. 3, når en direktør hhv. en sektorleder, der ikke er anerkendt forsker, skal have beslutningsmyndigheden og instruktionsbeføjelser vedr. fagligt-videnskabelige beslutninger om ansættelser, projekter, kontrakter el.lign., når denne ikke har de fagligt-akademiske kvalifikationer til at tage stilling hertil?

Svar

Hvis rektor, direktør eller dekan vælger at ansætte en leder, der ikke er en anerkendt forsker, skal universitetet, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 16 a, stk. 3 og 6, på anden måde sikre kvaliteten i forskningen. Det vil sige, at universiteterne selv fastsætter de nødvendige procedurer for kvalitetssikring.

Spørgsmål 33

Vil ministeren udrede, om der i loven er indbygget "vandtætte skotter" mellem den fri forskning og sektorforskning, så universitetsforskere ikke kan pålægges at lave myndighedsopgaver og lignende bestillingsopgaver, som strider mod deres frie forskning?

Svar

Institutlederen kan allerede i dag i kraft af sin instruktionsbeføjelse pålægge den enkelte universitetsforsker at løse bestemte opgaver, herunder myndighedsopgaver og lignende bestillingsopgaver, når disse opgaver ligger inden for den pågældendes

ansættelsesområde. Den enkelte forsker kan, hvor den pågældende ikke er pålagt sådanne opgaver, forske frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer, jf. § 17, stk. 2, i den gældende universitetslov. Der er ikke fremsat forslag om ændring af denne bestemmelse. Den nuværende skelnen mellem den tid, hvor den enkelte er pålagt opgaver og den tid, hvor den pågældende forsker frit, videreføres derfor.

Spørgsmål 34

Vil ministeren kommentere bemærkningen i Videnskabernes Selskabs høringssvar om, at der ikke er ”et hensigtsmæssigt bolværk” for den enkelte forskers forskningsfrihed, idet loven ikke sikrer en klar arbejdsdeling, så det står helt klart, hvem der arbejder med sektorforskning, og hvem der arbejder med grundforskning. Vil ministeren komme med forslag, der kan imødekomme Selskabets ønske om, at det bør stå helt klart, i hvilket omfang den pågældende medarbejder er pålagt myndighedsopgaver samt at en medarbejder, der ikke ønsker det og ikke er ansat til det, ikke må pålægges sådanne opgaver ”i urimeligt omfang”?

Svar

For så vidt angår bemærkningen i Videnskabernes Selskabs høringssvar henvises til besvarelsen af spørgsmål 33.

Universitetsforskere kan ikke pålægges at løse opgaver, herunder myndighedsopgaver og lignende bestillingsopgaver, hvis disse ligger udenfor de pågældendes ansættelsesområde.

Ved vurdering af i hvor høj grad universitetsforskere i øvrigt vil blive inddraget i løsningen af myndighedsopgaver, skal man blandt andet være opmærksom på, at langt størstedelen af universitetsforskerne ikke har de særlige sektorforsknings-specifikke kompetencer og erfaringer, som skal til for at varetage disse opgaver.

Desuden er langt størstedelen af de hidtidige sektorforskningsinstitutioner integreret ved universiteterne som selvstændige organisatoriske enheder. Hovedparten af de hidtidige sektorforskningsopgaver varetages derfor ved enheder, som er organisatorisk adskilte fra de institutter, hvor hovedopgaverne er forskning og forskningsbaseret undervisning. Det forventes, at de enheder, som skal varetage myndighedsopgaver, har den fornødne kompetence på området og derfor kun i beskedent omfang vil have behov at trække på ressourcer fra universitetets øvrige enheder.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at bestyrelsen varetager universitetets interesser som uddannelses- og forskningsinstitution, og at den i den forbindelse har et særligt ansvar for at værne om forskningsfriheden. Bestyrelsen har derfor pligt til at sikre, at der ved universitetets varetagelse af myndighedsopgaver ikke sker brud på universitetslovens bestemmelser om forskningsfrihed.

Det kan afslutningsvis oplyses, at Videnskabsministeriet i december 2006 opnåede enighed med Akademikernes Centralorganisation om en ny stillingsstruktur for de videnskabelige medarbejdere ved universiteterne. Af stillingsstrukturen fremgår blandt andet, at hovedopgaverne for adjunkter, lektorer og professorer – som hidtil

– er forskning og forskningsbaseret undervisning. Disse ansatte kan derfor ikke pålægges myndighedsopgaver i et omfang, som medfører, at deres hovedopgaver ændres.

Spørgsmål 35

Vil ministeren kommentere Videnskabernes Selskabs forslag til hensigtserklæring, der skal sikre den individuelle forskningsfrihed: ”Universitetsansatte forskere har, medmindre andet er aftalt ved ansættelsen, ret til fri forskningstid. Denne forskningstid kan efter forskerens eget valg anvendes til at forske i emner eller metoder eller begge dele, som ikke nødvendigvis dækkes af institutionens forskningsstrategiske planer, men som ligger inden for hans eller hendes ansættelsesområde”?

Svar

Det fremgår af § 17, stk. 2, i den gældende universitetslov og af den foreslåede § 16 a, stk. 7, at den enkelte forsker har forskningsfrihed. Der er derfor ikke behov for at præcisere dette.

**Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling**

Side 6/6

Forskningsfriheden omfatter også forskere ved sektorforskningsinstitutioner, som er integreret ved universiteter. Disse forskere har således i forbindelse med integrationerne fået samme forskningsfrihed som andre universitetsforskere.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 33.

Spørgsmål 36

Kan ministeren bekræfte, at der er offentlighed i forvaltningen, hvad angår de nye sektorinstitutioners aktiviteter, det vil sige bl.a. kontraktforhold?

Svar

Både institutioner, der er underlagt sektorforskningsloven og universitetsloven, er omfattet af lov om offentlighed i forvaltningen samt principperne om meroffentlighed og god forvaltningsskik.

Spørgsmål 37

Vil ministeren oplyse, om universiteternes sektorbevillinger fra ressortministerierne opføres i virksomhedsregnskabet som eksterne indtægter?

Svar

Regnskabsåret 2007 er et overgangsår, for så vidt angår den regnskabsmæssige integration af sektorforskningsinstitutionerne på universiteterne. Dette betyder, at sektorforskningsinstitutionerne for regnskabsåret 2007 som hidtil aflægger særskilte regnskaber. For regnskabsåret 2008 integreres sektorforskningsinstitutionerne regnskabsmæssigt i universiteterne. Sektorbevillinger fra de tidligere ressortministerier vil derefter blive opført som indtægter fra andre ministerier.

Oplysninger vedrørende de regnskabsmæssige forhold er at finde på Universitets- og Bygningsstyrelsens hjemmeside www.ubst.dk.

Spørgsmål 38

Vil ministeren oplyse, om indtægterne for de indfusede sektorforskningsaktiviteter kommer til at fremgå på en særskilt finanslovskonto, og kommer de til at fremgå særskilt af universitetsregnskabet, så det er muligt at adskille de almindelige forskningsaktiviteter fra de nye myndighedsopgaver m.m.?

Svar

Indtægterne for de indfusede sektorforskningsaktiviteter vil ikke fremgå af en finanslovskonto. Sektorbevillinger fra de tidligere ressortministerier vil blive opført som indtægter fra andre ministerier i universitetsregnskabet. Som det fremgår af retningslinierne for indgåelse af aftaler om myndighedsbetjening, skal det fremgå af aftalerne, hvor stor en del af bevillingen, der medgår til forskning.

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Spørgsmål 39

Vil ministeren oplyse, hvilke dele af universiteternes indtægter til udførelse af myndighedsopgaver m.m. fra ressortministerierne, der vil blive indregnet som forskningsbevillinger, når de totale forskningsbevillinger skal beregnes i henhold til Barcelonamålsætningen?

Side 7/7

Svar

Princippet for afgrænsning af forskning og ikke-forskning er uændret i forbindelse med sammenlægning af universiteter og af universiteter og sektorforskningsinstitutioner. Som allerede omtalt i besvarelserne af spørgsmål 5 og 9, fremgår det af lovforslagets bemærkninger til § 2, stk. 4, at det i aftalerne mellem ministerierne og universiteterne om den forskningsbaserede myndighedsbetjening skal specificeres hvilken andel af ministeriets betaling, der medgår til forskning og derfor medregnes ved opgørelsen af efterlevelsen af målsætningen om, at 1 pct. af BNP skal medgå til offentlig forskning.

Spørgsmål 40

Vil ministeren oplyse, om universiteternes ledelser havde pligt til jf. lovens § 15 at forelægge ministeriets høring om universitetslovsudkastet (L 140) for Akademisk Råd, og vil ministeren supplerende oplyse, på hvilke af de 9 institutioner dette skete?

Svar

Der er ikke krav om, at alle ændringsforslag eller lovforslag skal forelægges akademisk råd. I medfør af universitetsloven kan det akademiske råd udtale sig om alle akademiske forhold af væsentlig betydning for universitetets virksomhed og har pligt til at drøfte de akademiske forhold, som rektor forelægger.

Ifølge den gældende lovs § 15 har akademisk råd derudover konkret til opgave: At udtale sig til rektor om den interne fordeling af bevillinger, at udtale sig til rektor

om centrale strategiske forsknings- og uddannelsesområder og planer for videnudveksling, at indstille til rektor om sammensætning af sagkyndige udvalg, der skal bedømme ansøgere til videnskabelige stillinger, samt at tildele ph.d.- og doktorgraden.

Det er Videnskabsministeriets vurdering, at ændringsforslagene i L 140 ikke henhører under de ovennævnte opgaver eller i øvrigt vedrører væsentlige akademiske forhold. L 140 omhandler primært styrelsesforhold, det vil sige opgaver og ansvar, som i følge loven henhører under universitetsledelsen. Det er således vurderingen, at der ikke er nye emner i L 140, der medfører, at akademisk råd har haft et retskrav på at få forelagt lovudkast til L 140.

Det følger ikke af lovgivningen, at Videnskabsministeriet skal orienteres om, hvorvidt de enkelte universiteter forlægger lovudkast for akademisk råd. Foranlediget af Videnskabsudvalgets konkrete spørgsmål er universiteterne blevet adspurgt, hvorvidt udkast til L 140 er blevet forelagt akademisk råd. Videnskabsministeriet har modtaget følgende svar: Udkast til L 140 har ikke været forelagt akademisk råd på Danmarks Pædagogiske Universitet, Handelshøjskolen i København, Ålborg Universitet og IT- Universitetet. På Roskilde Universitetscenter har lovudkastet været forelagt akademisk råd, og det samme gør sig gældende for ét akademisk råd på Aarhus Universitet og to akademiske råd på Syddansk Universitet. De andre akademiske råd tilknyttet fakulteterne på Århus Universitet og Syddansk Universitet har ikke fået forelagt lovudkastet. På Københavns Universitet har lovforslaget været forelagt akademisk råd på fem ud af otte fakulteter.